

UPPSALA
UNIVERSITET

Dnr UFV 2022/2662

Implementering av förordning om avgifter för forskningsinfrastruktur

Kriterier för tillgänglighet

Fastställt av rektor 24-03-12

Innehållsförteckning

Bakgrund _____	3
Skillnader mellan det generella bemyndigandet i §4 avgiftsförordningen och det särskilda bemyndigandet i förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur _____	3
Kriterier vid Uppsala universitet _____	4
1. Vilken forskningsinfrastruktur är tillgänglig för externa användare _____	5
2. Vad som gäller för att få använda forskningsinfrastrukturen _____	5
3. Avgifternas storlek _____	5
4. Principer för prioritering av extern användning sker vid begränsad tillgång _____	6
5. Hur en extern användare ska gå tillväga för att få tillgång till forskningsinfrastruktur _____	6
Rutin för registrering av forskningsinfrastrukturer som tillämpar förordning (2022:1378) om avgifter för forskningsinfrastruktur _____	7

Bakgrund

För att kunna ta ut avgifter för forskningsinfrastruktur enligt förordningen (2022:1378) om avgifter för forskningsinfrastruktur¹ krävs att kriterier för tillgängliggörande fastställs och dokumenteras genom ett eller flera beslut. Detta dokument kommer att redogöra vad dessa kriterier innebär, samt ge förslag på hur kriterierna kan implementeras. Inledningsvis redogörs för skillnaderna mellan det generella bemyndigandet i § 4 avgiftsförordningen (1992:191) och det särskilda bemyndigandet om avgifter för forskningsinfrastrukturer.

Förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur gäller när forskningsinfrastruktur tillhandahålls för externa användare. Med externa användare avses användare utanför det egna lärosätet²

Skillnader mellan det generella bemyndigandet i §4 avgiftsförordningen och det särskilda bemyndigandet i förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur

Avgifter för att använda forskningsinfrastrukturer har hittills tagits ut enligt det generella bemyndigandet i §4 avgiftsförordningen³. För att få ta ut avgifter för varor och tjänster enligt det generella bemyndigandet krävs att de är av mindre omfattning (fem procent av förvaltningskostnaderna) eller av tillfällig natur. Det generella bemyndigandet begränsar vad avgift får tas ut för⁴. I och med den nya förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur ges universitet och högskolor ett särskilt bemyndigande i fråga om att ta ut avgifter för tillhandahållande av forskningsinfrastruktur. Avgiften kan innefatta forskningsinfrastrukturens totala kostnader i samband med tillhandahållande av forskningsinfrastrukturer, inklusive personal, kompetens och kringutrustning. Det särskilda bemyndigandet innebär ingen skyldighet att ta ut avgifter, men ger en möjlighet och rätt att göra det.

Det särskilda bemyndigandet gäller före det generella bemyndigandet i §4 avgiftsförordningen⁵. När ett lärosäte ska tillgängliggöra en forskningsinfrastruktur och förutsättningarna i förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur är uppfyllda, bör uttag av avgifter därmed ske med stöd av den nya förordningen.

¹ Förordning (2022:1378) om avgifter för forskningsinfrastruktur

² Rapport Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur ESV 2020:13, sid 42

³ Avgiftsförordning (1992:191)

⁴ Det generella bemyndigandet omfattar: 1. tidskrifter och andra publikationer, 2. informations- och kursmaterial, 3. konferenser och kurser, 4. rådgivning och annan liknande service, 5. lokaler, 6. utrustning, 7. offentlig inköps- och resurssamordning, 8. automatisk databehandlingsinformation i annan form än utskrift, 9. upplysningar per telefon, samt 10. tjänsteexport.

⁵ Rapport Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur ESV 2020:13, sid 18

Skillnaden mellan det generella bemyndigandet och det särskilda bemyndigandet ligger därmed i att enligt det särskilda bemyndigandet ges möjligheten att bestämma avgifternas storlek utifrån en mer flexibel kostnadsberäkning där varor och tjänster inte är begränsade. Omfattning på avgifterna måste inte heller förhålla sig till "mindre omfattning". Lärosäten ges därav en möjlighet att anpassa prissättningen till olika omständigheter samt till olika typer av tillgänglighetsförändringar. Detta leder till att forskningsinfrastrukturerna kan komma till användning för fler användare, inklusive näringslivet och offentliga sektorn.

I enlighet med vad som följer av ESV:s rapport *Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur* kan det i vissa fall vara ändamålsenligt att ta ut avgifter enligt det generella bemyndigandet när forskningsinfrastruktur tillhandahålls för externa användare vid enstaka tillfällen istället för upprätta kriterier för tillgänglighet⁶. ESV har angivit att det är mindre lämpligt att lärosätena varaktigt tar ut avgifter för forskningsinfrastruktur med stöd av det generella bemyndigandet och rekommenderar lärosätena att i första hand använda det särskilda bemyndigandet för avgifter för forskningsinfrastruktur⁷. Om förutsättningarna är uppfyllda bör därav forskningsinfrastrukturer, som frekvent eller på kontinuerlig basis tillhandahålls för externa användare, applicera den särskilda förordningen.

Kriterier vid Uppsala universitet

Kriterierna för tillgängliggörande av forskningsinfrastrukturer ska tydliggöra för olika externa användarkategorier hur de kan få tillgång till forskningsinfrastrukturer samt bidra till transparens avseende hur prissättning beräknas. Kriterierna för Uppsala universitet motsvarar de som rekommenderats i SvEnsk SAMverkan för tillgång till labbinfrastruktur (SESAM):s vägledning och handledning till nya förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur^{8,9}. Kriterierna utgörs av följande vilka specificeras närmare nedan:

1. Vilken forskningsinfrastruktur som är tillgänglig för externa användare.
2. Vad som gäller för att få använda forskningsinfrastrukturen.
3. Avgifternas storlek eller principer för att bestämma avgiftens storlek för den externa användningen.
4. Att det finns principer för hur prioritering av extern användning sker vid begränsad tillgång.

⁶ Rapport Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur, ESV 2020:13.

⁷ Rapport Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur ESV 2020:13, sid 53

⁸ Avgifter för forskningsinfrastruktur och kriterier för tillgänglighet till forskningsinfrastruktur – en vägledning för statliga universitet och högskolor. SESAM.

⁹ Handledning om kriterier för tillgänglighet till forskningsinfrastruktur enligt förordningen (2022:1378) om avgifter för forskningsinfrastrukturer. SESAM

5. Hur en extern användare ska gå tillväga för att få tillgång till forskningsinfrastruktur.

1. Vilken forskningsinfrastruktur är tillgänglig för externa användare

Enligt kriterierna måste det framgå vilken forskningsinfrastruktur som är tillgänglig för externa användare. På så sätt tydliggörs också vilken forskningsinfrastruktur som ett lärosäte är ansvarig eller värd för, till exempel vid distribuerad forskningsinfrastruktur¹⁰.

Information om vem som har tillgång till forskningsinfrastrukturen ska finnas lättillgängligt för användare på forskningsinfrastrukturens hemsida.

2. Vad som gäller för att få använda forskningsinfrastrukturen

Det måste vara tydligt för användaren vad som krävs för användning av forskningsinfrastrukturen. Sådana krav kommer att se olika ut beroende på typ av forskningsinfrastruktur och beroende på om det finns externa bidragsvillkor som måste beaktas. Det kan exempelvis ställas krav på etiska överväganden, publicering i öppna vetenskapliga tidskrifter, att en användare deltar i utbildning eller att personal med expertis bistår när experiment utförs vid användning av forskningsinfrastrukturen. Detta är också faktorer som kan påverka storleken på de avgifter som tas ut (se nedan *Avgifternas storlek*).

Kraven på vad som krävs för att använda forskningsinfrastrukturen ska finnas lättillgängligt för användare på forskningsinfrastrukturens hemsida.

3. Avgifternas storlek

Uppsala universitet får besluta om avgifternas storlek så att dessa täcker upp till verksamhetens kostnader, d.v.s. upp till full kostnadstäckning. Vilka kostnader som kan ingå när avgiftens storlek bestäms regleras inte i förordningen utan kan variera mellan olika typer av forskningsinfrastruktur. Detta kan t.ex. bero på externa bidragsvillkor och driftskostnader. I grunderna för att beräkna vad kostnadstäckning inbegriper ingår att identifiera alla kostnader kopplat till infrastrukturens verksamhet, till exempel personal, lokaler, förbrukningsmaterial, avskrivningar m.m., och sedan fördela kostnaden på det som forskningsinfrastrukturen levererar. Det kan även finnas vissa riskkostnader som kan behöva beaktas¹¹.

Olika avgifter kan tas ut för olika användargrupper. Hur detta bestäms ska framgå tydligt och baseras på sakliga och objektiva grunder. Det finns också möjlighet att i

¹⁰ Under rubrik Rutin för registrering av forskningsinfrastrukturer som avser tillämpa förordning (2022:1378) om avgifter för forskningsinfrastruktur nedan kommer ett förslag på en rutin för registrering av dessa forskningsinfrastrukturer.

¹¹ Sådana riskkostnader kommer att tydliggöras i Deluppdrag 2, *Implementering av avgiftsförordningen – utredning av full kostnadstäckning*

vissa fall avstå från att ta ut avgifter, till exempel vid forskningssamarbeten eller som en del av in-kindbidrag.

Om det är nödvändigt för att undvika att konkurrensen på marknaden snedvrids ska avgifternas storlek bestämmas utifrån marknadsmässiga grunder. Det kan exempelvis aktualiseras när en privat aktör inom EU erbjuder en likvärdig tjänst med en högre avgift än forskningsinfrastrukturen. Forskningsinfrastrukturen kan då behöva ta ut en avgift som är högre än full kostnadstäckning.

En lista för avgifter, alternativt en beskrivning av principer för hur användaravgiften beräknas ska finnas lättillgängligt för användare på forskningsinfrastrukturens hemsida.

4. Principer för prioritering av extern användning sker vid begränsad tillgång

Det kan finnas krav eller villkor från finansiärer när det gäller prioritering av användare. Till exempel anger Vetenskapsrådet i sina krav för finansiering att forskningsinfrastrukturer ska vara öppet tillgänglig främst för akademiska användare, samt att vid en begränsad tillgång ska prioritering i huvudsak ske på basis av vetenskaplig excellens¹². För forskningsinfrastrukturer inom Uppsala universitet som erhåller finansiellt stöd från Vetenskapsrådet är finansiärens krav överordnat Uppsala universitets principer för prioritering. Vad gäller forskningsinfrastrukturer som är finansierade inom ramen för SciLifeLab så styrs tillgången av en särskild förordning¹³.

Om en forskningsinfrastruktur har behov av sådan prioritering ska information kring hur sådan prioritering gör finnas lättillgängligt för användare på forskningsinfrastrukturens hemsida.

5. Hur en extern användare ska gå tillväga för att få tillgång till forskningsinfrastruktur

Det ska framgå hur externa användare ska gå tillväga för att få tillgång till forskningsinfrastrukturen. Det kan t.ex. avse vem eller vilken funktion som bör kontaktas vid lärosätet eller hänvisning till information om hur ansökan eller intresseanmälan om användning bör utformas. Det kan t.ex. vara information om hur tid bokas för användning.

Information om hur användare får tillgång till forskningsinfrastrukturen ska finnas lättillgängligt för användare på forskningsinfrastrukturens hemsida.

¹² <https://www.vr.se/uppdrag/forskningsinfrastruktur/vad-ar-forskningsinfrastruktur.html>

¹³ Förordning (2013:118) om Nationellt centrum för livsvetenskaplig forskning

Rutin för registrering av forskningsinfrastrukturer som tillämpar förordning (2022:1378) om avgifter för forskningsinfrastruktur

Vetenskapsområdena för humaniora och samhällsvetenskap, medicin och farmaci samt teknik och naturvetenskap ansvarar för att ta fram en förteckning över de forskningsinfrastrukturer som tillämpar den särskilda förordningen. Förteckningen uppdateras årligen eller vid behov. Planeringsavdelningen, enheten för samordnat forskningsstöd, ansvarar för en samlad förteckning över Uppsala universitets forskningsinfrastrukturer som tillämpar den särskilda förordningen.